

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Не має сумніву, що вища освіта, в сучасних умовах, є тим фундаментом на якому базується розвиток людського капіталу, формується науковий потенціал та створюється економічне, соціальне та культурне середовище наступних поколінь. Це висуває цілий ряд вимог до якості, рівня розвитку та відповідності освіти сучасним реаліям.

Крім того, прискорений розвиток нових знань і технологій, скорочення державних субсидій на потреби освіти, зростання надії населення на підвищення добробуту завдяки отриманню вищої освіти посилюють проблеми і задачі сучасності, і перш за все перед вищими навчальними закладами.

Аналізуючи досвід діяльності провідних університетів світу (Великобританії, Канади, Австралії та США) можна висвітлити п'ять ключових проблем, з якими вони стикаються в сучасних умовах, а саме:

1. Зростаючі очікування студентів: умови швидкого підвищення конкуренції на ринку робочих місць для випускників та зростання вартості вищої освіти змушує університети переосмислити весь студентський шлях. Так, британські урядові ініціативи, такі як введення даних Longitudinal Education Outcomes (LEO), безпосередньо пов'язують результати зайнятості та заробітку випускників із ступенем бакалавра та вищим навчальним закладом. Студенти можуть безпосередньо кількісно визначити вигоди, отримані або втрачені завдяки вибору ступеня та постачальника послуг. Це закріплює права студентів на вибір та стимулює зростаюче відчуття впевненості. Це приводить до переосмислення бізнес-моделей, їх побудови на нових цифрових технологіях, які віддзеркалюють взаємодію структурних елементів та використовуються для покращення орієнтації на студента.

2. Діяльність у глобальному контексті: збільшення мобільності студентів та розширення ринку вищої освіти означає, що університети повинні створити переконливу конкурентну перевагу, яка буде діяти поза місцевим контекстом. Університети з міжнародними зв'язками, можуть запропонувати своїм студентам та працівникам можливість працювати та навчатися за кордоном, все частіше розглядаються як більш привабливі, які пропонують розширення можливостей самореалізації як студентів так і викладачів. [1]

3. Залучення та збереження найкращих талантів: найуспішніші університети визнають важливість виявлення в процесі навчання креативно та творчо мислячих студентів. Це дає змогу залучити

найкращих молодих вчених та студентів до наукових досліджень. Об'єднання науковців з відповідних дисциплін та практичним досвідом, зі студентами в спільну наукову команду, дає виграти більше. Це критично важливо для будь-якого університету, який прагне потрапити у топ-100 світових рейтингів.

Все частіше університетські ради намагаються визначити правильні стратегії винагороди персоналу. Винагорода не завжди повинна бути пов'язана із зарплатою, оскільки це може бути не найефективнішим методом керування бажаною поведінкою. Також університет не може запропонувати зарплату, більшу за середню на ринку. Тому альтернативою має стати створення середовища, в якому науковці можуть розвивати свої теоретичні та практичні знання та досвід, формувати та підвищувати свою репутацію. Не менш важливими є і відповідні умови, що підтримують дослідження, публікації та комерціалізацію інтелектуальної власності в вищому навчальному закладі. [2]

4. Зростання витрат та зміна фінансування: вартість управління вищим навчальним закладом часто зростає швидше, ніж рівень інфляції. Це в той час, коли державні витрати зазнають тиску, оскільки наслідки COVID продовжують впливати як на державні витрати так і на суспільну та приватну підтримку навчання на основі грантів. В наслідок чого студент дедалі більше відповідає за оплату своєї освіти. Тому, доступність вищої освіти, яка б не створювала значних боргів у студентів, а також не перешкоджала молоді з усіх соціально-економічних груп брати участь в освіті, залишається проблемою для урядів, університетів, студентів та їх сімей.

Оскільки технологічні зміни та зростаюча тривалість життя вимагають від робочої сили адаптації та довшої продуктивності продовжує збільшуватись навчання впродовж життя., Це, як правило, призводить до подальшого тиску на державне фінансування. Уникнути негативних наслідків в процесі навчання допомагають інтернет технології, які використовуються для зниження вартості навчання та збільшення обсягу ринку освіти. Наприклад, Технологічний інститут штату Джорджія об'єднався з Udacity та AT&T, щоб вперше запропонувати інтернет-магістра в галузі комп'ютерних наук, який випускається виключно у форматі онлайн навчання, що значно знижує його вартість. Крім того, альтернативним шляхом у світі освіти є розширення та поглиблення взаємодії університетів з роботодавцями. Підготовка фахівців

за заказом та фінансуванням підприємницьких структур.

5. Зробити дослідження стабільним: вища освіта завжди була тісно інтегрована з наукою, тому для урядів важливим є питання: які фінансуються дослідження, як вони фінансуються і які результати прогнозується отримати. При цьому важливим є і відповідна рівновага чистих та прикладних досліджень та те, як слід ділитися та використовувати результати досліджень. Все частіше державні дослідницькі програми спрямовані на підтримку інновацій, стимулювання економічного зростання та вирішення проблем світу, пов'язаних зі зміною клімату, старінням населення, хворобами, енергозабезпеченням та безпекою. [3]

Актуальні світові тенденції розвитку освіти притаманні і українській вищій освіті і роблять зміни та оновлення неминучими. Крім того, до перерахованих проблем в Україні додається цілий ряд особливих проблеми, серед яких є наступні:

1. Невідповідність структури підготовки спеціалістів реальним потребам економіки: не рівномірний розподіл кількості студентів по спеціальностям, що не відповідає потребам ринку праці та загострює проблему безробіття в країні. На цьому фоні зростає потреба в підвищенні актуальності спеціальностей, які мають більшу пропозицію вакансій ніж попит. Урегулювання даного питання шляхом відповідного розподілу кількості місць державного замовлення, не вирішує це питання, адже як правило, хоча на держбюджет і поступають студенти, та майже ніхто після закінчення вишу не хоче працювати по спеціальності.

2. Корупція в системі вищої освіти: проблема, яка досі залишається в деяких пострадянських країнах, зокрема і в Україні та потребує нагального вирішення. Основною причиною корупції у вищій освіті вважається низький рівень заробітної плати працівників вищих навчальних закладів. Для вирішення проблеми корупції в університетах необхідно окрім підвищення заробітної плати також ввести регулярні та незалежні перевірки. Закон «Про освіту», передбачає змінити підхід до розподілу бюджетних коштів та фінансування, надати управлінську автономію, оновити правила роботи з ректорами, створити нові наглядові органи та розширити можливості для освіти дорослих. Зокрема, цей Закон передбачає підвищення оплати праці працівників освітніх закладів.

3. Якість вищої освіти не відповідає очікуванням роботодавців, студентів та суспільства в цілому. Понад 70% українців вважають якість вищої освіти в Україні середньою, низькою або дуже низькою. За даними 2019-го року серед офіційно зареєстрованих безробітних майже 50% становлять люди з вищої освіти. Для порівняння — частка безробітних із професійною освітою нараховує 30%.

Опитування студентів показують, що майже 40% студентів вважають, що зміст освітніх програм не відповідає потребам ринку праці. Найпростішими

методами підвищення рівня освіти, що надається закладом є підтримання знань викладачів через регулярні відрядження у вищі навчальні заклади інших країн для обміну досвідом.

Аналіз актуальних на сьогоднішній день проблем розвитку вищих навчальних закладів у різних країнах, в тому числі і таких розвинених, як Великобританія та США дає підстави для висновку, що для подальшого розвитку й подолання проблем необхідними є:

- створення переконливої конкурентної переваги, яка реалізується поза місцевим контекстом;
- вивчення альтернативних шляхів створення творчого середовища, в якому науковці можуть розвивати свої практичні навички і формувати та розвивати свою репутацію;
- більш стрімко розвивати концепції навчання, що фінансуються роботодавцями;
- впровадження новітніх комп'ютерних і інформаційних технологій, широке засування їх в навчальному, науковому, управлінському процесах вищих навчальних закладів;
- проблема вибору між європейською уніфікацією і гармонізацією та збереженням власної індивідуальності.

Таким чином, зміни в розвитку вищої освіти мають доленосне значення для успішного входження України в світову економіку. Повномасштабне рішення цього завдання рівноцінно формуванню конкурентоздатного суспільства, яке буде в змозі вийти на передові позиції в світі і забезпечити сталі та високі показники свого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. 1.Dovey Fishman, T. & Sledge, L., Reimaginin higher education, Deloitte Insights, May 2016
2. 2.Georgia Institute of Technology, Online Master of Science in Computer Science, <http://www.omscs.gatech.edu/home>
3. 3.Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2019 рік / за заг. ред. проф. Сергія Квіта. — Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020. — 244 с.